

Töö ja Wõitlus

Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Töölise Partei häälekandja

№ 1.

Tallinnas, 1. mail 1920.

№ 1.

Toimetus ajutiselt: Falkspargi uul. nr. 2, kort. 12.

Tallitus ajutiselt: „Walwaja“ ruumes, W. Pärnu maant. nr. 31.

Tellimise hind: 10 marka kuus.

Üksik nummer 3 marka.

SISUKORD: Langenute mälestuseks — J. Barbarus: Ülestõus. — Esimeseks maiks. — Töölise püha puhul. — Eesti töörahwale. — Aluswäited partei taktika kohta. — H. Kruus: Meie seisukoht Rahwasteliidu vastu. — K. P.: Poliitilise silmapilgu hindamine põllutöölise ametiühisuste kongressil. — i—: Mälestused esimesest Eesti ametiühisuste kongressist. — s: Wabriku- ja põllutöölised sotsialismi kandejõuna. — Milli Mallikas: Waikweste. — Kroonika.

Läinud aasta augustikuul aeti sotsiaaldemokraatliku siseministri Hellati poolt Esimene Eesti ülemaaline ametiühisuste kongress wägiwaldselt laiali. 102 paremat ja klassiteadlikku töölise wangistati ja saadeti maalt wälja. Neist tapeti 26 inimest wäerinnal maha. Langenud on:

1. Hannus, Aleksander	13. Kufnik, Johannes
2. Hammer, Eduard	14. Riismann, Johannes
3. Koolmeister, Mihkel	15. Dr. Rebane
4. Pruul, Aleksander	16. Maasik, Willem
5. Allik, Johannes	17. Umberg, Alfred
5. Schmidt, Martin	18. Umberg, Marta
7. Puskmann, Johannes	19. Tippe, Johannes
8. Pärtel, Ado	20. Wennikas, Harald
9. Vollmann, August	21. Rätsepp, Juhan
10. Õun, Martin	22. Kummer, Johannes
11. Gutmann, Pauline	23. Jääger, Aleksander
12. Mahoni, Johannes	24. Wollbrück, Karl
- Kahe nime teadmata.

Eesti töölisklass mälestab jäädawalt langenud seltsimehi ja hüüab needmist proletaarlaste timukaile.

Ülesõus.

Jälle mu üle, ei, minnu, fuur sinine kewade tae-
was on ääretuses kummuli wist, puhtad mu jalge all teed ja kallastes jooksewad
weed, kord jälle nii neitsilikult selged, õhk on ütlemata karske, mis woolab mu kopju
ja aiju, ... aeg — tunnid on baleriinkerged...
Oigu taas tänane päew, pärit weel weriseist päewist
ja õist, kord lõpmatule rõõmule kisat: jälle ja, inimene, elad, jälle ja inimene oled ja
hardud, eneses põled, eneses hõõgud, inimene inimest kuuled, inimene inimest näed, inimese
südamega sahti teht südamele hõõgud.

J. Barbarus.

—o—

Esimeseks maiks.

Kui kaugele on kõigi maade tööliste ühistunne jõudnud, hoolimata survest, hoolimata sõdadeist, mille üks ülesanne oli proletariaadi ühtmeest lõhkuda! 8-tunniline tööpäew oli see, mis rahvuswaheline sotsialistlik kongress Pariisis aastal 1889 esimesel mai meeletawalduste loosungina kuulutas. Aastakümneid läbi on rahvuswaheline proletariaat seda päewa kõigil mail ja kõigis riikides pühitsenud, kuid nüüd ei lepita enam 8-tunnilise tööpäewa nõudmisega. Kadu põhjani mädanenud kapitalismile, sotsialismi! elluwõimimine! — Jee on päewa-ülesandeks saanud. Kuid kõige wäiksemadki nõudmised on pörganud wihase waenlase wastu, kes küünite ja hammastega, pettuse, wõltsi ja silmakirjasusega oma eesõigustest kinni hoiab. Tööliste püha oli ja on hädaohy. Tõuswale jõule on aastakümnete jooksul wastu astunud — kunni kuulipildujateni. Ka esimese mai lippusid on kastrud tööliste veri. Ja seda ei unustata. Selle päewa lippusid on maha rebinud, naernud ja hirmitanud meie omad wõimukangelased. Seda ärgu unustatagu!

Asjata on lootus olnud neil, kes kuue ilma-
sõja-aasta kestes on üleilmilise proletariaadi wenna-
nalist ühendust katsunud ära lõhkuda mõõkaade, püüside ja piikidega, kes kapitali huwides on rah-
wast rahwa wastu üles kihutanud ja werd kül-
nud. Kuid aeg on peagi käes, kus nad saawad lõhkama teist wilja, kui nad on lootnud. Rah-
wuswahelist proletariaati ei ole nad suutnud lõh-
kuda! Ainult üht on nad suutnud purustada: ilu-
siooni, et kõdunenud ühiskond wõiks töölistele mi-
dagi anda peale ahelate. Sõda on ma'a tõmmanud
kõik katted ja halastamata paljastanud kapita-
lismi wõltsuse, tooruse, pettuse, silmakirjasuse, üle-
kohju.

Ülitte enam 8-tunnilist tööpäewa ei nõua rah-
vuswaheline töölisteklass esimesel mail. Waid uut, sotsia-
listlikku ühiskonda! Ühiskonda, mille juhtijaks on tööline ise, mitte aga jalk-
kond rahamehi wõi „demokraate“ iga liiki, kes
alusasti kapitalistide tagurust oskawad warjata.

Ule maailma käib esimesel mail revolutsiooni-
line hüüd, mis kutsub ühinema wõitluseks sotsia-
lismi eest, mis lõpu peab tegema wõrjetele ja
petlikkudele rahvuswahelistele kurnajateliitidele ja
suurkapitalile. Ja tee on igal pool ainult üks: pro-
letariaadi diktaatuur. Seda hüüab rahvus-
waheline proletariaat esimesel mail kogu ilmas.
See teadmine waimustab tööliji kõigis ilmakaartes.
Punased revolutsioonilised töörahwa lipud lehwivad
jällegi samal ajal Pariisis, Roomas, Moskwas, Ber-
liinis, New-Yorgis. Lehwivad wäikseis külladeski.
Sel päewal kõneleb töörahwas kogu inimkonnale.
See päew kihub maha wahed, mis rahwused on
inimeste wahel ehitanud.

Sel päewal peab üleilmiline proletariaat oma
aastaparaadi. Sel päewal koondub töörahwas oma
lippude ümber ja waatab üle omad revolutsiooni-
lised jõud, mis kaswanud on hoolimata kõigi maade
wahiusejate ja „demokraatide“ püüetest tööliste or-
ganisatsioonide ära lõhkuda, laiali pillata ja hal-
wata, hoolimata tagakuulamisest, wangistusest ja
tapmistest.

See on päew, mil julgust ja tuge saadakse
teadmisest, et kogu maailma töölistes ühine wiha
keeb rõhujate wastu, ühine süda tuksub uuele
inimkonnale.

Kõik tööliised sel päewal oma lippude ümber!
Elagu rahvuswaheline tööliste püha — 1. mail!

—o—

Tööliste püha puhul.

Ilmasõja algusest peale on katkenud rahvus-
waheline side kogu ilma tööliste wahel. Imperia-
listide üleilmlikkus werafaunas lämbus tööliste lii-
kumine, wägiwallaga suruti ta maha ja sunniti
kogu töölisteklassi oma eluga lunastama kapita-
listlikkudele liitumisele jaagimisele. Selles sõjas
warises kokku rahvuswaheline tööliste keskkoht
— 2. Internatsionaal ja sai wõimatuks rahvus-
wahelise töölistepüha pühitsemine.

Nüüd, kus on lõppenud imperialistlik ilma-
sõda Versailles'i rahulepinguga, mis paratamata sun-
nib wõidetud imperialiste weel suurema jõuga ette
walmistama weel suuremale ja werisemale sõjale,
kerkib rahvuswahelise proletariaadi ette ülesanne
— takistada seda meeletut imperialistlikku rõw-
jooksu, jelleks teid ja abinõusid otsida.

2. Internatsionaal, kes oma kongressidel üh-
kelt täristas wõitlusmõõka sõja wastu, warises
sõja ajal kokku oma sifemise jõuetuse ja hingelise
taguruse pärast. Ta oli ehitatud rahvus-sotsialist-
likkude erakondade peale, kes osustawal minutil
unustasid omad rahvuswahelised ülesanded, jattu-

des rahvusliku hullustuse hoosje ja liitides oma ajalooliste vastastega — kapitalistide ja kodanlastega. 2. Internatsionaal on nüüd lõpulikult la-
gunenud ja kõik tema jälgedes käivate katsed teda elustada on jäänud asjataks.

Kuid ähwardawa imperialismi kaswu vastu peab kogu ilma töölisklass ennast koondama, peab kapitalistide liitudele wastukaaluks looma oma keskkohta, kelle selja taga seisaks kõigi maade töö-
lised ja kes suudaks töiste sündimuste ajal jääda truuks rewolutsioonilisele sotsialismile. See uus kesk-
koht olgu puhas libedast ja weniwast olupoliitika-
ning seisiku kaugel rahvuslikust hullustusest —
wastawal korral oleme sunnitud algama otjast peale
2. Internatsionaali hälekuulstat teekonda, millel kah-
juks rahwuswahelise töölisklassi ühendamise kohta väga
kurwad tagajärjed olid.

Teise Internatsionaali asemel on tekkinud uus
— 3. Internatsionaal, kelle tegewus rajatud kind-
lalt klassiwõitluse põhjusele ja kelle pealises-
andeks on kapitalismi kukutamine rewolutsiooni
kaudu ja sotsialismi maksmapanek proletariaadi
diktatuuri abil. Üks sotsialistlik erakond teise jä-
rele kaldub tema poole, kuid see uuestijündi-
mise protsess ei ole veel lõpule jõudnud. Tänapwene
esimene mai saagu Internatsionaali tegelikuks
uuesti sündimise päewaks, millal igal pool kõlaga
hüüdsõna: järeljätmata rewolutsiooniline wõitlus
kunni kapitalismi langemiseni — siis kaowad kõik
temaga kaafaskäiwad praeguse ühiskondliku elu
häiglased nähtused.

Esimene mai — rahwuswaheline töölispüha
— on Internatsionaali püha. Kui Internatsionaali
kongressidest wõtawad osa kõigi maade töölise or-
ganisatsioonide ja erakondade esitajad, sünnitades
töölise rahwuswahelise wõitluse staabi, siis liitu-
wad tegelikult esimesel mail kõigi maade töölised
internatsionaalseks rewolutsiooniliseks töömäeks.

Cesti töölisklass otsustas juba möödaläinud
aastal ülemaalisel aretiühjuse kongressil ühineda
3. Internatsionaaliga. Sellepärast on nüüd töölise
juhtiwate keskkohtade kohus seda otsust, mis tol
korral wägiwallaga sunniti furnuks waikima, awa-
likult esimesel mail kõigile teatada. Töölise
püha esimeseks hüüdsõnaks olgu meil
— 3. Internatsionaal. Meie peame awali-
kult seletama, et meie kodanlike iseseiswuse lääse-
leeme eest ei takka kellegile ära müüa oma klassi-
hüüdsõna, waid jäädes kindlasti klassiwõitluse re-
wolutsioonilisele alusele, saame jatkama wõitlust
sama wiisalt oma kui wõõraste kodanlaste-kapi-
talistide vastu.

Esimene mai on töölise wõitluspüha — on
töölise wäe ülewaatus. Ta peab tõmbama kaasa
neid, kes jenni veel kahewahel on olnud. Esimene
mai peab sõlmima möödaläinud aastal sotsiaal-
demokraatliku sifeministri äraandliku käega kat-
kestatud sidemed kõigi meie töölise organisatioo-
nide wahel. See päew saagu meile ka yue wõit-
luseloo toojaks.

Äga ärgem unustagem sellel päewal wõitlejaid.
Ies wägiwõitlusest hõstus wälja meie rüüdast. Meil
kuud on möödas, kui seda tegelikult lõpetatud, aga
shandarmid jatkawad enbise agarusega töölise lii-
kumise tubimata tegelaste püüdnist. Sadanded töö-
lised waewlewad rünnades ja wangilaagrites, hä-
daohtu pannes terwise ja elu. Sõjalohud tööta-
wad tuntud usinusega „riigiwastaste“ sur-
mamõistmise kallal. Esimene mai saagu
päewaks, kus kõige laiemad töölisklassi hul-
gad peawad kodanlastelt ja hra hellati jarnas-
telt sotsiaal-demokraatidelt nõudma selle werewala-
mise ja inimete piinamise lõppu. Iga töölise koos-
ole ja määting nõustu wiibimata surma-
nõuhtluse kogu, üleülbast amnestiat
tõigile poliitilistele süüdlastele ilma erandita ja
tõigile tagasi tuleku wõimalust, kes po-
litiliste waadete pärast on sunnitud
olnud maalt lahkuma.

Nõudakaua kui meil ei ole kindlustatud isiku-
päästmatus ja iga wõimulandja wõib igalhele oma
ärandemise järele Tartistamataki kätt ilige ajada,
ei wõi laialisest töölisklassist juttugi olla.
Kaske en „wabastatud“ Cestis töölise wabadusest
tõneda.

Selle asemel näeme aga teisiugust „waba-
dust“, nimekt rüüdas „wabas“ Cestis eraalgatuse
tahmelawal era- ja kroonuangelbajatel ja naroböö-
ribel on täeline töölise koostumise wabadus. Siin
kaswab ita enam ja enam Cesti suurrikkude pere,
tes astub Saita parunite asemel.

Cesti töölisklass ei wõi esimesel mail wai-
tides sellest mööda minna.

Läinud aastal Tuulutas Cesti Usutaw Kogu
esimese mai ülemõitluse pühaks, kuid keelas seal-
juures töölise uulitlate ilumise ära: pühiksegu
igaliks teda wmas toas, nurga taga... Heameelega
oleks selle „lõrge loja“ kodanline enamus selle päe-
wa pühiksenise üleülbise ära keelanud, kui ta oleks
teadnud, et töölised igast keelust hoolimata teda il-
lagi pühitsewad. Misjooks siis asjata terawusi sün-
nitada — mõllesid nad. Pareim juba diplomaat olla
ja asja näi ajada, et hündis oleks jõõnud ja lam-
bad terwed. Pealegi annab see terwels korrale töi-
demokraatliku maigu ja teeb mõnestiki Saulusest Pau-
luse.

Tänapwene aasta ei ole loss veel hurtsiluspüha
lohta seisulohta wõinud. Kuid olgu see seisuloht mis-
sugune talles, Cesti töölisklass ei jata rahwuswa-
helist töölise püha omest mitte awalikult pühitse-
mata. Mitte hoas wõi nurga taga ei laha ta pü-
hiseda oma wõitluse püha, waid sammudes uhkeli
pünaste kippude alla kogutud rüüdes Cesti tõusikute
kantsidest mööda, heidab nesse näkku wõitluse hüüde.

tähtis on see kõik endise Wenemaa rajariikide, nende hulgas Eesti proletariaadile.

Nõukogude-Wenemaa kiratseb praegu raskes majanduslikus seisukorras. Prantsuse-Englise-Ameerikali werised piigid, mis teda üle kahe aasta igast ilmakaarest armutalt pigistanud, on ta huristiku äärele wiinud. Kuid nõukogude walitus on uude lootusrikkamasse ajajärku astumas. Eitriikide kapital ei ole temast wõitu saanud ja offib praegu kokkulepet. Walged hindralid on löödud. Lähemate kuude jooksul asub Nõukogude-Wenemaa kõigi oma naabritega täielikult rahujalale. Kaubanduslik läbikäimine Lääne-Euroopaga on algamas. See kõik loob awaramad ja lootusrikkamad wäljawaated Wene töörahma seisukorra parandamiseks.

Teistes Euroopa riikides on töölisteriikumise tõus igal pool kasvamas ja hoogu wõtnas. Saksamaal saawad laialised töölisteriikide igal päewaga waenulikumaks kodanluse ja sotsiaaldemokraatide kokkuleppe-walitusel. Kapp-Lüttwitzi wasturewolutsioon märtsikuul näitas selgesti, misugune hädahoht töölisteriikide wariitseb. Nagu Wenemaal peale Kornilowi mässu, nii suureneb praegu ka Saksamaal iga päewaga pahempoolne sotsialistlik liikumine, wõimsalt töölisteriikide diktatuuri poole sammudes. — Prantsusmaal kasvab streigitikumine, töölisteriikide revolutsioonilikkus ja wihawaen kodanluse walituse vastu. Saksamaa rahutused omalt poolt nõjuwad selleks kaasa, Prantsusmaa majanduslik elu jaitub iga päewaga raskemasse seisukorda. Töölisteriikide wiletus ja nalg suureneb. Wäljapääsu teid hakatakse ikka enam ja enam proletariaadi diktatuuri maksmapanekus nägema.

Kapitaalid kõige kindlamaks kantiks Euroopas peetakse Inglismaad. Kuid ka seal on lood juba wäga tõsised. Streik streigi järele. Nõutakse terve rea tööstusharude natsionaliseerimist, riigi omaks tunnistamist. Kui juba niisugune kaugele nägew ja kõige targem kodanluse juht, nagu Lloyd George, seletab, et Inglismaal lähemal ajal sotsialistlik revolutsioon wõimalik on ja kodanluse kõige kindlamalt töölisteriikide vastu ühinema kutsub, siis näitab see, et ka kõige tugewam kapitali kants langemas on.

Kogu ilmas on revolutsiooniline töölisteriikide liikumine tõusu hõos. Ja ühes sellega kasvawad ka Eesti proletariaadi lootused. Praegu on küll töölisteriikide Eestis maha surutud ja killustatud. Paremad töölisteriikide huwid ja piüete eest wõitlejad seltsimehed on tapetud, maalt wälja saadetud, türmidesse pandud ja põrandale alla aetud. Demokraatlikkude hüüdsõnade kätte all on kodanlus täielikult oma diktatuuri maksma pannud. Selleks on tugewalt kaasa aidanud Eesti sotsiaaldemokraatide kokkulepped kodanlusega ja nende osawõtmine töölisteriikide tagakiusamiselt.

Werise peaga tuleb Eesti proletariaat lõpenud sõjast koju. Tema read on segi aetud, tema revolutsioonilist meelt ja klassiteadwust on nõrgestada püütud. Kuid teda ei ole suudetud mitte murda.

Kaua on tuha all sõed hõõgunud. Nüüd on wärskemad tuuled jälle elurõõmsamat tuld paisutamas. Töölisteriikide Eestis on hoogu wõtnas. Et jaa seda takistada ükski wägistamine, ükski wägiwald, mis meie proletariaadi vastu tarwitusele wõetud.

Eesti töölisteriikumise tähtsamaks päewaillesandeks on kõigi jõududega enast korraldada, oma rida koomale tõmmata, oma klassiteadlikku jõudu kaswatada. Ainult siis, kui see sündinud on, wõib töölisteriikide hoogsat ja tagajärjekast wõitlust pidada oma hurnajaga ja waenlasega, kapitali ja kodanluse walitusega. Ainult siis jõuab proletariaat eesmärgile ja teostab enese ees olewad ülesanded.

Tõusku ja kasvagu ametiühisusline liikumine! Ikka rõhkem ja rõhkem töökäsi punaste lippude alla!

Ärgu suutku seda lõhkuda kapitali wägiwald ja sotsiaaldemokraatide kokkulepped kodanlusega!

Ühise Eesti revolutsioonilise töölisteriikide wäerinna loomise piüetelt juhitud on Eesti Sotsialistide, Revolutsionääride Partei ja sotsiaaldemokraatide pahempoolne tiib, kes oma endise partei juhtide töölisteriikidele äraandliku tegewusega kaasa ei tahtnud minna ja neist lahku löi, uue töölisteriikide erakonna

Eesti Iseisewa Sotsialistliku Tööliste Partei asutanud.

Oma tegewuse aluseks III Internatsionaali põhimõtted wõttes, seab partei oma tähtsamaks päewaillesandeks linna- ja maatöölisteriikide koondamise ja organiseerimise ning iseisewa töölisteriikide poliitika wõitluse, mis olgu waba äraandlikult kokkulepetest nii kodanlusega kui parempooliste sotsiaaldemokraatidega.

Kaswagu ja saagu tugewaks revolutsioonilise töölisteriikide ühine wäerind!

Elagu töölisteriikide iseisew klassi wõitlus!

Töölisteriikide linnas ja maal, read koomale E. Iseisewa Sotsialistliku Töölisteriikide Partei ümber!

—o—

Muudatid partei taktika kohta.

1. Töölisteriikide ajalooliseks ülesandeks on kodanlis-kapitalistliku riigi häwitamine ja sotsialistliku ilmakorra teostamine. See on kõige suurem ja laiem wõitlus isiku wabaduse eest. Alles siis, kui see ülesanne teostatud, langewad abelad, mis praegu miljonilisi rahwahulki kapitali orjuses hoiawad.

2. Sotsialistliku ilmakorra teostamiseks on ilmtingimata tarwis, et töölisteriikide wõimul enese kätte wõtaks, see tähendab, oma diktatuuri maksma paneks. Selle diktatuuri teostamise nõuded ja wajadused peawad juhtima partei päewapoliitikat ja taktikat.

3. Sotsialismi maksmapaneku ilmtingimata tarwilikkus eeltingimiseks töörahma diktatuuri tun-

nistades, peab partei kõik oma jõud pingutama, et töörahaile selleks organiseerida, tema klassiteadust kasvatada, tema ees olevaid sotsialiseerimise ülesandeid selgitada, makswat kodanlist horda armutada ning paljastada ja tarwilikkude eelduste olemasolu korral selle kukutamisele kutsuda.

4. Töölise diktatuuri tarwilikkude eeldustel hulgas peab Eesti tööraha kui wäherahwa proletariaat iseäranis silmas pidama rahvuswahelist olukorda ja revolutsioonilist liikumist juurrahwaste juures, kellest tema seisukord iseäranis äratippuw ja kellega ta peab kindlasti käsitades käima, enneagiste wõimu haaramise katsete eest, mis juba ette näiwad hukatuselise olewat määratud, igapidi hoides.

5. Kuna sotsialistliku liikumise parempoolne, opportunistlik tiib sotsialistlikku ilmahorda demokraatlikkude abinõudega, üleüldise ja ühetahoise hääleõigusega loodab makswa panna, rõhutab partei, et see töörahaale äärmiselt waenuline petteloatus on. Ei saa olla tõstet demokraatiat kodanlikkapitalistlikus ühiskonnas jenni kui kapitali majandustikud eesõigused edasi püstitwad. Ka kõige demokraatlikumais wabariikis on kodanluse wõimalik oma diktatuuri makswa panna, selleks rahwahulki pettes, oma kapitali wõimu ja miid õigekohaseid ja kaudseid surweabinõusid tarwitades.

Partei hääleõigaks on: ainult sotsialismi kaudu demokraatiat juure! Enne peab proletariaat kodanluse walituse kukutama, riikliku wõimu enese kätte saama, ühiskondlikud klassid häwitama ja sotsialismi makswa panema.

6. Kodanlikkapitalistlikus ühiskonnas tunnistab partei demokraatiat ainult tingimisi, s. t. nii palju, kui palju see abinõuks on tööraha organiseerimiseks ja kasvatamiseks ja temale paremate wõitlustingimiste loomiseks. Sellest seisukohalt hindab ta ka parlamendi wäärtust. Kuid samal ajal peab partei tarwilikuks kõige kindlamini wõidelda petteloatuse vastu, nagu oleks demokraatia peabinõuks ehk, nagu mõnel poolt hinnitatakse, koguini ainumaks teeks sotsialismi makswapanekul.

7. Kodanlikest parlamendist osa wõttes, peab partei eriti meeles pidama:

I Proletariaadi enesewabastuse wõitluse pearakus peab teisma wäljaspool parlamenti, tööraha otsekohesest tegemuses (streikides ja teistes hulgalistes wõitlusabinõudes). Tuleb alaliselt meeles pidada, et proletariaat wabaneb ja wõib kapitali wõimu toetawaid klasse ja erakondi ainult sel määralt sundida oma tahtmist täitma kui palju ta organiseeritud, iseteadlikku ja revolutsioonilist klassijõudu neile vastu suudab panna.

II Partei esitajate esinemised parlamendis peawad kindlas ühenduses olema proletariaadi kogulise wõitluseluga.

III Partei esitajad peawad oma parlamendi liikne kohta ja õigusi proletariaadi kogulise wõitluse heaks igapidi kasutama.

8. Töölisklassi organiseerimine ja kaswatus. Töö peab kindlalt wõitluses konkreetsete päewaülesannete läbi, olgu need poliitilist, majanduslikku

ehk kultuurilist laadi. See juures tuleb pidada alaliselt ja wisa wõitlust igasuguse paendluse ja opportunisti vastu.

—o—

Meie seisukoht Rahwasteliidu vastu.

Sms H. Kruusi kõne Asutawas Kogus 15. apr. s. a.

Nii praeguse Rahwasteliidu asutamisel, kui ka jenna astumisel tuuakse ette tähtsama põhjenduse, et selle liidu esimeheks ja tähtsamaks ülesandeks olla, püsiwa rahu loomine rahwaste wahel. Seda ülesannet toonitatakse alati ja nii on seda tehtud tänä ka meil. Nii nähakse Rahwasteliidu loomises inimkonna paremate peade kaunima unistuse, nimelt kestwa rahu loomise täideminekut, ehk wahemalt selle algust. Miid, kus ka Eesti Rahwasteliitu astumise küsimus ülestõstatud, peame meie oma kohuseks rõhutada, et need awaldatud lootused täiesti põhjendamata on. Meie peame kõige pealt paljastama seda iseloomu, mis praegune Rahwasteliit kannab.

Rahwasteliit praeguses kujus on jündinud ühenduses Versailles'i rahulepinguga. Versailles'i waim lehwib tema peal. Misugune aga see waim on, see on meil kõigil teada.

Neli ja pool aastat kestis ilmaõda. Nii siit, kui sealt, nii keskriikide kui liitriikide poolt mindi sõtta kõrgete kultuuri wäärtuste nimel, astuti wõitluse „rahwaste enesemääramise“, „õiguse“, „demokraatia“ ja teiste sarnaste wäärtuste nimel. Kuid igaljuhul, kes wähegi asju juureni ulatas nägema, polnud kahelust, et need kõrged aated muud polnud, kui ainult tarwilikud wõitlused kapitali tasku kahude katteks. Kui enne laialised rahwahulgad sellest aru ei saanud, siis on nad wähemalt miid selle kohta selgusel. Näokatted on langenud. Päewaselgelt seisab meie ees ka see liitriikide wale wõitlusest rahwaste enesemääramise õiguse eest, mida neli ja pool sõja aastat on keerutatud. Kes wõiks weel kahelda, nähes seda rahwaste wägistamise poliitikat, mida kõige pealt kuulsam „wabastuse eestwõitleja“ Inglismaa oma poliitikaga nii Egiptuses, kui Irimaal, nii Indias, kui mujal on ajanud ja ajab. Kuid kõige rohkem on seda paljastanud Versailles'i rahuleping.

See rahuleping oma iseloomu poolest on kõige jultunum rahuleping uuemas ajaloos. See on teine Brest. Ja igatahes Prantse kirjanikkude ühing tabas hästi, kui ta auhinna läinud aasta kõige halwema kirjandusliku töö eest just Versailles'i rahulepingule andis. (Wahelühüie paremalt poolt: Kas kirjanduslikust seisukohast?) Mitte kirjanduslikult seisukohast, waid oma ühiskondliku tähtsuse seisukohast, nagu sellekohases otuses ka öeldud oli. Versailles'i rahulepinguga taheti revolutsiooniline Saksamaa teha sandiks, kääripides tema maa-ala, põhjades teda määratumate sõjamaksude alla, püüdes teda ilma jätta Teiwast ja Ibest, riigudes tema kaubalaewastik jne.

Rahwasteliit on sündinud ühenduses Versailles'i rahulepinguga, s. o. rahuga, milles peituvad tulewaste sõdade algidud. Sarnane rahu ja sarnane wõitlitud rahwasteliit ei wõi mitte kesta. See on maailma tulekahju uus järk. Ja see tulekahju kustub alles siis, kui see leping ja see liit lõhki kärireb, kui see lõhki käristatakse. Ja see peab ja jaab sündima. (Ahl. J. Uluots kohalt: „Kes seda teeb?“) — Seda teeb rewolutsiooniline töörahwas. Kuid see ei ole mitte ainukene võimalus; et seda töörahwas teeb. Rahwasteliit kannab eneses wastolu ka nende kapitalistlikkude riikide wahel, kes sinna astunud.

Liitriikide kapitaalid on ammugi oma lahkolu awaldanud. Rahukongressilgi olbi tülis saagi jagamisega; hiljem awalduid need wastolud weel selgemalt, mida iseäranis wiimase aja sündmused päewaselgelt on näidanud. Ja sõda nende maailma wõitjate wahel, kes oma wõite jagawad, pole sugugi wõimata. Rahwasteliit ei ole seega mitte rahuliit, ei ole ka mitte rahwasteliit, selle sõna tõsises mõttes, waid see on praeguste maailma wõitjate, ja walitsejate kapitaalide liit, mis ei too mitte rahu maailmale. Seda rahu wõib tuua ainult töörahwaliit, kes kodanlise ilmakorra ära pühib ja uued alused ühiskondlikule arenemisele annab. Ja selle peale loob töörahwas tõsise rahwasteliidu. (Kas kolmas internatsionaal?) Ka kolmas Internatsionaal saab kindlasti sellest osawõtma. Proletariaadi sotsialistlik rewolutsioon on see, mis loob need alused, mille peale tõsine rahwaste- ja rahuliidu ehitamine võimalikuks saab.

Kuid vaatame praegust Rahwasteliitu edasi. Riigid, kes selle ajutanud ja kes sinna wastu wõetud, näitawad, et see liit ei ole midagi muud, kui liitriikide laiendatud koalitsioon ja selleks koalitsiooniks jääb ta ka tulewikus. Selles ei ole omegi mingit kahklust. Seda asjaolu on pidanud tunnistama koguni niisuguse kodanlise asutuse, nagu „inimese õiguse kaitse liiga“ keskkomitee, öeldes: „Rahwasteliit ahwardab muutuda liitriikide liiduks, suurte militaristlikkude riikide wõimru all, mida juhtivad walitsused, mis waljaspool igasugust kontrolli.“ Nii see on ja nii tahetakse seda ka teha. Rahwasteliit ei ole seega muud, kui wõitjate liitriikide wõimru hoidmise abinõu. — Oleks keskriikide kapitalistid wõitjaks saanud, oleks mõistagi sama nähtus nende poolt maad leidnud. Pole hirmutseta sel puhul kõrmu seada kahe wõidelnud liidu — liitriikide ja keskriikide — juhtivate meeste arwamist sel puhul. Enne kui weel polnud otsustatud sõjalise õnne küsimus, seletas Saksa Willemi aegne rüürikontsler Bethmann-Hollweg oma riigipäewal: „Saksamaa on alati walimis liitu astuma, weel enam, ta on walimis liidu etteotsa astuma, kes enda ülesandeks teeks rahurikkujate taltsutamise.“ Hiljem seletab Lloyd George 1918. a. algul: „Praegusel ajal on juba kaks rahwasteliitu, Briti keiserrüik ja riikide liit, kes Kesk-Euroopa riikide wastu wõitlemas. Millega ka ei lõpeks läbirääkimised uue liidu loomisel, talub siiski otsustawalt nende liitudega reh-

kendada, kuhu meie kuulume“. Sellest waatekohast on muidugi ka praegused wõitjad järeldused teinud, Saksamaa liidust wälja jättes.

Oles sõjariistaks suurriikide kapitalistide käes, kes tahawad oma wõimru edasi hoida, edasi arenendada, tahetakse Rahwasteliitu nüüd kapitaalil huwides tõmmata ka wäikeriike. Sest uued sõjad praegust rahwuswahelist seisukorda silmaspidades on kindlasti ette näha, olgu see kapitalistlikkude riikide waheline kokkupõrge, ehk jälle sõda rewolutsiooniliste tööriikide ja kapitalistlikkude riikide wahel.

Kapitaalil on tarwis oma positsioone hoida ja tulewiku wõitluse jaoks tahab ta oma hõlma tõmmata wäikerahwaid. Sest juba läinud sõda on näidanud wäga selgesti mõlemile wõitlewale kapitalistide liitudele seda halba asjaolu, mis enefega sünnitawad erapooletud wäikeriigid, kes kõigi tõkete peale waatamata siiski wõimaldawad wõitlewa kapitaalil tõsiste plaanide paljastamist. See on ühest küljest, teiselt poolt aga on tarwis kapitalistide liidul loogirühme rewolutsiooniliste töörahwa riikide wastu. Ja selleks tahetakse Rahwasteliidu kaudu oma käpa alla saada ka wäikeriike, sest Rahwasteliidus saawad mõistagi militaristlikud suurkapitalistlikud riigid kasutajad olema, kes nõrgemaid wendi oma hümides täiel määral kasutada tahawad ja juudawad.

Edasi ei ole tähtsuseta ka see asjaolu, et praegune sümboolne kapitalistlikult riikidelt ägedat enesekaitset nõuab, kaswawate rewolutsiooniliste riikide wastu. Selleks tahetakse täielikult kasutada Rahwasteliitu. Ja just selle poolest on praegune Rahwasteliit kõige waenulisem rewolutsioonilisele töörahwale ja sellepärast on wiimane kogu ägeduse ja kirega selle wastu. Kui president Wilson Rahwasteliidu mõtet hakkas propageerima, siis ei olnud ta silma ees proletaarlist liikumist niisuguses ahwardamas kujus, nagu see praegu olemas. Siis loodeti Rahwasteliidu kaudu saawutada offekoheseid ainelisi ja strateegilisi kasusid. Kuid nüüd kõneldatakse juba wõrdlemisi wahel neist strateegilistest kasudest Rahwasteliidu juhtivate ideoloogide ja poliitikeride hulgas. Nüüd nähtakse juba päewaselgelt Rahwasteliidu ülesannet töörahwa rewolutsiooni mahasurumises. Tähelepanemisevääriline on leping, mis tehti läinud aastal Põhja-Ameerika Ühisriikide ja Lõuna-Ameerika wabariikide wahel, kus lepinguosalised kohustawad end rewolutsioonilist liikumist, kui see teatava liikme juures lahti puhkenud, maha suruma. Kui see ka praeguses Rahwasteliidu põhikirjas wormilistelt ei ole awalduid, siis siuliselt on samane püüd ka siin olemas. (J. Uluots kohalt: See on ju ka õige!)

Jah, teie seisukohalt küll, aga mitte meie, mitte töörahwa seisukohalt.

Kui ka Eesti A. K. otsustab wabariigi walitsusele wõitlusi anda Rahwasteliitu astumiseks, siis ei tarwita see weel Eesti töölisteliikumist ahastusse heita, sest 90 protsenti töendolikkust kõneleb selle poolt, et see kapitalistlik Rahwasteliit warsti ka-

riib, ta käriseb oma sisetiste wastolude tagajärjel. Ja lõpultkult käristab tema töörahwa revolutsioon. (J. Temant kohalt: Kas teie olete oma direktiivid Moskvasst saanud või Stokholmist?) Kui teie oletate, et ma olen „direktiivide“ saanud, siis pidage silmas, et ma ka ilma nende oletatavate direktiivideta sedasama olen rääkinud. (Lui Oleski kohalt: Kas teie parem käsi ka teab, mis teie pahem käsi teeb?) Wäga hästi teab. Milleks aga see küsimus?

Rahwasteliidu asemele seatakse revolutsioonilise töörahwa liit ja selle liidu läbi käristakse see kapitalistide liit, mis praegu teoksil ja millesse astumise küsimust meil siin praegu arutakse. (Wahelkõlled paremalt poolt). Peame omaks kohuseks selle küsimuse jaatama otjuse wastu protesteerida.

—o—

Politiilise filmipilgu hindamine põllutöölise ametiühjaste kongressil.

Aabitatõde on see, et meieaegne tööliste liikumine ei saa milgi wiisil olla ainult puhtmajanduslik liikumine, wõitlus kopikate pärast tööandjate ja kapitalistide wastu. Ta on ühes sellega ka paratamata poliitiline wõitlus, tööliste klassi organiseeritud wõitlus kogu kapitalistliku korra, kapitalistliku riigi wastu. Tööliste klassi wõitlus ei ole mitte ainult wõitlus osaliste majandusliikude paranduste eest kapitalistliku kurnamise riigi piirides, waid wõitlus kogu selle kurnamisele põhjendatud ilmakorra wastu, wõitlus sotsialismi eest. Niisugune klassiwõitluse seisukoht on tööliste liikumises walitsewal kohal juba enam kui kolmeaastaselt ja praegusel algawate sotsialistlikkude revolutsioonide ajajärgul ainukene wõimalik seisukoht. Praegune tööliste ja ametiühjaste liikumine on kogu maailmas muutunud eeskätt poliitiliseks liikumiseks, on saanud proletariaadi diktaatori maksmapanekuks ühedel maadel, selle eest wõitlemiseks ja selle etteahmistamiseks teistel maadel.

Ent alati on tsaristlikkude ja kodanliste walitjate teenistuses olnud nuuskurid ja prowokaatorid katsunud hädaohtlikkudel filmipilkudel massilisele tööliste liikumisele sellega ette jõuda, et nad ise hakkajid omade arwulikkude ülemuste rahaga ja käsul tööliste organiseerimise, muidugi omade sihtide ja ülesannete kohaselt. Nende sihtiks oli tööliste liikumist poliitikalt kõrwale juhtida, juhtida kopikaliste paranduste mülkaste, wõita liikumist ta teraw, kodanlise ilmakorra wastu sihitud iseloom, sellega kogu tööliste liikumist kahjutuks tehes.

Meie mäletame kõik kuulsat „subatwostschinat“ läinud aastajaja lõpult Wenemaal, kus tsari nuuskur Subaatorid katsusid — muidugi ilma, et see tal oleks õnnestanud — tööliste liikumist oma kätte

saada ja „wõitluskudele“ radadele juhtida. Mäletame teist prowokaatori — preester Gaponi — kes 1905. aasta revolutsiooni algul suutis suure tööliste organisatsiooni luua „tsari kaitse all“, liikumise, mis tal eneselgi pärast üle pea kaswas.

Käesolewa aastajaja algul kaswas sündikalistlik (ametiühjaste) liikumine kõigest walitjuse surwest hoolimata nii wägewaks ja revolutsiooniliseks, et walitjuse ja kodanluse agentidel tööliste liikumise rutuliseks mahasurumiseks muid järele ei jäänud, kui wastukaaluks revolutsionalistide ametiühjastele hakata asutama „oma“, kollaseid ametiühjusi, mis alguses ka õige hästi korda läks ning „kollased“ ametiühjused wõitlejateks muutusid „punastele“. See kollaste wõit kestis aga lühikest aega, sest tööliste klassiteadwuse kaswamisega lagunes pind pea „kollaste“ jalge alt ja sündikalistlik organisatsioon kaswas wälja õieti revolutsiooniliseks parteiks, hoolimata omast poliitika eitamisest.

Eestis on aga wahekorrad ses suhtes weel intellikumad. Ka siin on mõnelt poolt ägedusega jutlustatud, et ametiühjaste ülesanded olla ainult puhtmajanduslikud ja wäljaspool igajugult poliitikat (üks sellega ka revolutsioonilist klassiwõitlust). Ka siin on kõige suurema hoolega ja wiisadusega — kuid ka suuremalt osalt ilma miski tagajärgeta — katsutud organiseerida „riigistawaid“ kollaseid ametiühjusi, on katsutud tööliste liikumist juhtida kõige närusema opportunisti mülkaste, ametiühjusi ja teist tööliste organisatsioonide muuta rahulikkudeks „nõuandwateks“ asutusteks kodanlise walitjuse juures, kellele jarnast „nõu“ muidugi tarwis ei ole. Ent Eesti „kollaste“ organiseerijad ei ole ometi mõned kodanluse äraostetud prowokaatorid ja nuuskurid, Eesti Subaatorid ja Gaponid, waid „kõige suurem erakond“ Eestis, erakond, kes nimetab enast koguni tööliste erakonnaks, sotsiaaldemokraatlikuks erakonnaks. . . Need on need Eesti kodanluse koduelewandid ja Siioni wahid. . .

Eks ole need meie sõjased, kes igal pool on katsunud töölistele selgeks teha, et ametiühjaste liikumine peab igast poliitikalt kõrwale hoidma, jääma ainult majandusliikude ülesannete piirkonda, muidugi „demokraatliku“ riigi poolt ettekirjutatud piirides, kuna niisugused majanduslikud wõitluswahendid, nagu streik — enam lubatud ei ole. Ametiühjaste ülesandeks ei pidanud muid järele, kui õigus ettepanekutega kokkupõrke korral pöörata „oma“ ministereeriumi poole, mis siis kõik tülkkühmused lahendawat. Eks sõjased propageerinud seda ühes 20.000 „tõlise proletarlasega“ — riigi, kontori- ja postiametnikkudega läinud sügisel weriselt lõpwal ametiühjaste kongressil, ning kui kongress nende ettepaneku põlglikult tagasi lükkas ja ametiühjaste liikumine nõus ei olnud selliste ministriherra tagatreppide tallamist omaks ülesandeks tegema, waid oma tegewuse põhimõtteks seadis poliitika, revolutsioonilise klassiwõitluse, siis oli sellisel ministril hellatil see wäga loomulik, kongressi laiali saata, kõige jultunumal kambel 102 klassi-

teadlikku töölisi riigi piiridest välja saata, mille tagajärjel neist ligi kolmkümmend ära tapeti.. Juhtumine, mis kogu ilma töölise liikumises on äärmiselt nõrk. Ükski kodanline valitsus Cestis ei oleks niisuguse närufusega toime saanud, kui meie töölise partei juht — muidugi oma partei keskkomitee kaastegewusel. — Kuid seda oli tarwis, et häwitada klassiwõitluse alusel seiswaid ametiühisusi, et nende asemel luua oma kollaseid aseaineid. Sellega said sõjaid kõige jõedamateks äraandjateks, prowokatoriteks, Subaatowiteks, Japoneerideks, kodanluse taltjateks koduelewantideks.

Töölise liikumist wõisid nad küll lõhkuda, kuid ometi mitte häwitada. Nad halwasid oma sotsiaal-demokraatliku terroriga ametiühisuste tegewuse, kuid ei suutnud seda ometi subatowistichina jälgedesse juhtida. Ametiühisuste tegewus jäi seisma, surwe tõttu, kuid neid „kollasteks“ muuta sõjadel kord ei läinud.

8. mail j. a. tuleb kokku ühe ametiühisuste haru — põllutöölise ametiühisuse — kongress. Ei saa salata selle kongressi suurt tähtsust senni peaaegu organiseerimata proletariaadi oja — maatöölise — ühinemise, sotsiaalselt võrdsuse küsimise kohta. Seltsimeestel kohjadel tuleb kõik teha, et kongressile saaks saadikud saadetud ja et saadikuteks walitaks niisugused seltsimehed, kes truuks on jäänud wanale klassiwõitluse taktikale, kes ei ole saanud töölise klassi äraandjateks. Kuid kongressi päewakorda waadeldes, mis on kokku seatud ühel maatöölise mittingul (mida ühkest nimetati maataameeste „üleriiklikuks“ kongressiks!) walitud maataameeste tädejaatwa komitee poolt, — siis näeme, et sealt suure hoolega on välja jäetud küsimused, mis kuidagi puudutaks poliitikat, poliitilist seisukorda Cestis, rahwuswahelise töowäe seisukorda, töölise ligemaid ja kaugemaid ülesandeid jne. — küsimust, mis põletawatena tõusewad iga klassiteadliku töölise ja maataamehe ette ja millele paratamata tarwis on wastust leida. Selle asemel on kongressi päewakorda qhtralt wõetud meie ajutawa kogu poolt wastuwõetud mitmesuguste seaduste refererimisi, mil puhul armulikult lubatakse hoolitseda, et „wastawate ministeeriumite esitajad kongressil seletusi ja näpunäiteid annaks“. Ühe sõnaga tahetakse eelolewat ametiühisuste kongressi muuta kollaste mittinguks, kus armulikud ministriherrad wõiksid omad suud tühjaks rääkida, kuna töölise ülesanne oleks ainult kuulata, mis need targad ministriherrad kõik ei ole ära teinud töölise kasuks!

Imestada ei ole siin midagi, sest päewakorra kokkuseadjas „üleriiklikus“ tädejaatwas komitees istuwad ju sõjaid, kes omaks pühamaks ülesandeks on teinud endiste Subaatowite ja prowokatorite osa mängida, et töölise liikumist juhtida „hädahohtlikult“ poliitikal ja klassiwõitlusest hädahohtlikult majanduse ja klasside kokkuleppe sõjaseele. Muidugi kaitsuwad nad siin kõiki abinõusid ära kaotada, et oma „püha kollase“ ülesannet täita. Esiteks püüawad nad töölise liikumist sel-

lega küllustada, et nad maatöölise ja linnatöölise kaitsuwad teineteisest lahus hoida. Selleks siis nende ettepanek täiesti iheiseiswale, muust töölise liikumise eraldatud maatöölise liidu loomise kohta. Teiseks kaitsuwad nad kongressi kõigi abinõudega hoida kokkupuutumisest poliitikaga.

Ma ei kahile aga filmapiilkugi, et meie maatöölise ametiühisuste tegelased on selleks küllalt klassiteadlikud, et nad ei luba end subatowistichina, kollaste käsilasteks teha. Usun, et meie paljusammalt maaproletariaat oskab wäärilise wastuse anda kõigile neile, kes tahawad töölise organisatsioon muuta suruoks liikmeks kõdunewa kodanlise riigi organismis. Maaproletariaadil on õigus aru pärida „töölise partei“ ninameeste käest nende wägitegude pärast töölise wastu. Maaproletariaadil on õigus ühes linnaproletariaadiga oma seisukoha awaldada töölise liikumise ülesannete kohta Cestis. Maaproletariaadil on õigus selgusele jõuda rahwuswahelise töölise liikumise sihtide ja saawutuste, wõitluse ja wõitude, wõitluse abinõude ja ülesannete kohta. Maaproletariaadi kohuseks on ühineda teiste töölise liikumisega Cestis ja töölise liikumisega kogu ilmas.

Sellepärast ei jäta kongress muidugi oma päewakorda täiendamata punktiga, nimelt poliitilise ühendamise ja töowäe organiseerimise juhtimise põhijoonte aramärkimisega. Kongress peab aru pärima ja arwustama, ning seisukoha wõtma üleüldispoliitilistes ja üleüldisotsialistlikkudes küsimustes. Kongress peab ka maatöölise liikumise jaatama sihid üles seadma, end kindlasti eraldama igasugusest subatowistichinast ning asuma wanale äraproowitud klassiwõitluse pinnale ja sotsialistliku poliitika jaatamisele ametiühisuste liikumises. See tee, proletariaadi enesetegewuse tee, on ainuke õige ka dsaliste majanduslikkude paranduste saawutamiseks. Sest ministriherrade põlweid paitamine ei anna töölisele midagi peale ahalate.

K. S.

—o—

Mälestused esimesest Eesti Ametiühisuste kongressist.

Ülemaaline ametiühisuste kongress, mis 30. aug. m. a. Tallinnas kokku astus, oli oma suuruse ja organiseeritud töölise esituse tänu poolest ainus kogu Eesti wabariigi festes. Kuid ei ole teist, ka kõige wähemat maatonna kongressi, mille käägust ja tööddest laialistes töölise ringides nii wahhe teataks, kui sellest suurest kongressist. Tõnast teatakse ainult näpaku, et ta sieministri küsul laialt aeti ja 100 saadiku ümber maalt välja jaadeti, selle hulgast wäärinnal 26 äraandlikult ära tapeti. Mis oli aga see kuritegu, mille pärast kongress laialt aeti, mida õid teinud need sada kinnest, teada wäljaaatmise ja psalise mahalaastmisega karistati — seda töölise laiemad hulgad ei tea. Ja kust wõiwadki nad teada.

Mõni päew enne kongressi algust hoolitses sotsiaaldemokraatlik sieminister Hellat selle eest, et ainus pahempoolne tööliste häälkandja „Tõbrahwa Wõitlus“ kinni pandi, „Töö Mees“ oli juba enne wägusaks tehtud ja „Töö Sõna“ ei saanud trükkkojastki wälja. Järele jäid kodanlaste lehed ja tööliste jaoks wälja surmud „Sotsiaaldemokraat“, kes oma parteide huwides katsusid ühesmeelel Hellati kuulmata wägivalda õigustada.

Kongressi saadikutele aga teelati igal pool lohtabel kongressi töödest ja tegevusest aruandmine ära, et töölised tött mitte teada ei saaks.

Nüüd alles laheisa kuu järele awaneb wõimalus awalikult meele tuletada, missugune see kongress õieti oli.

Et mul praegu läcpärast ei ole kongressi protokolle ega seal vastu wõetud resolutsioone, siis wõin ainult ümbrlaudu ülesliidistes joontes kirjeldada tema tööd.

Kongressile oli äärmus peale 400 saadiku. Juba algusest peale walitses nende keskel haruldajelt elaw meeleolu, mida tõstis weel sõjawäe patrullide liikumine tööliste maja läheduses. Oli samasugune tunne, kui wanal õnnsal tsaari ajal kusagil mai koosolekul, mille ümber pürcanud truud riigitorra kaitstjad — shandarmid, selle wägivalda alla küll tuli painutada, kuid teades, et nende wõim ilgagi igamesti tista ei wõi.

Kongressil awas tolleaegne tehnõutogugu esimees feltlimees Hannus. Peale terwõituse sõnade ja wägivalda walitsuse läbi surma saanud ametiühjuse tege- laste ja töölisklassi liigete meeleuletamise, asuti juhatusse walimisele. Kõik korraldawa komitee poolt ülesseatud kandidaadid läksid läbi, kuna parempool- liste ja sotsiaaldemokraatide omad ainult 30—40 häält said. Oli selge, et Eesti tööliste klass, kes kongressile rõhuwa enamuse sotsiaaldemokraatide wastaseid saadikuid oli saatnud, nende tegevusest õieti oli aru saanud ja neile selja pööranud.

Algasti aruanded. Esimesena kõneles tehnõu- togugu nimel Hannus. Ta kirjeldas neid wõimata ras- leid olusid, mille juures tehnõutogugul togu aeg oli tulnud töötada. Alalisel juhatusse wangistamise, tehnõutogugi häälkandjate kinnipanel jne. sünnitasid or- ganiseerimise tööle kõige suuremaid raslusi. Ka otse- kohesest majanduslikus wõitluses olid tehnõutogugu läed seotud olnud, kuid ta oli katsunud teha kõik, mis tema wõimuses seisis. Ta lõpuks teatas ta, et on sunnitud awalikult seletama ühest kuulmata nurjatusest, millega meie „truid liitlased“ ja „head abi- mehed“ — inglased mõni päew enne kongressi õlid toimne saanud. Üji oli selles, et ühel ilusal päewal on nad palunud tehnõutogugu juhatusse ehitajat Briti saat- lonna ruumidesse saata.

Seal olla nad pikemate seletuste ja arutuste järele tehnõutogugule ettepaneku teinud ametiühjuse kongressi selleks kasutada, et Inglise sõjawäelise jõuga riigipöõret toimne panna. Kahelmatea oli see prom- ootatsiooniline ettepanek, mille tehnõutogugu põlgutega tagasi liitlas. „Ametiühjuse kongress, jattas Han- nus, ei ole mitte selleks loflu kuulnud, et riigi-

pöõret torda saata, seda wähem aga weel pöõraste mustajajalistte jõuga, — waid temal on teised lähe- mad töölisklassi enesekorraldamise ülesanded.“

Hannuse aruannet ära kuulates, wõeti vastu resolutsioon, milles terawalt hulka mõisteti tehnõu- togugu kallal tarwitatud wägivald ja usuti, et wöõras- tele mustajajalistele jõudubele, kes promofatsoonilisi sepiisusi ajawad, Eesti pinnal ruumi ei antaks.

Hannuse kõnele järgnesid aruanded lohtajest, kus punase joonena läbi käsid teated wägivaldast ja li- tendusest, mis igal pool ametiühjusele nende tege- wuses tehti. Wilets oli elu maalikõitu ajutise walit- suse ajal, aga parem ei olnud ta ka mitte Dinase ja Hellati wõimu päimil. Baialistest tegevusest ei wõinud kusagil juttugi olla. Wabadust maifesid ainult ko- danlased ja nende käsilased sotsiaaldemokraadid.

Aruannete järele wõeti vastu resolutsioon, mil- les weel kord kriipsutati alla, et wabariigi walitsus on sihitõndalalt togu töölisklassi wastast poliitikat aja- nud, on tööliste liikumist wägivaldaga maha rõhu- nud, mille vastu õgedat protesti awaldati. Peale selle tunnistas resolutsioon, et sotsiaaldemokraadid oia wõttes walitsusest on awandanud kodanlastel tööliske- litumest maha suruda ja mitte ainult kaubsest, waid ka otsekohe, oma feltlimeeste sieministrite kato läbi, sellepärast tunnistas kongress selle „tööliskste partei“ tegevuse tööliskste äraandmiseks ja tema ehitajad kongressil kontwöõrasteks.

Selle resolutsiooni wastuwõtmise järele lahkusid sotsiaaldemokraadid (inimest 20—30) kongressilt, põh- juselt seda ette tuues, et kongress ei õls tagurlikste riigiametnikkude ehitajaid ja Üsti ning Tulpi, kes maatameeste kongressi täidesaatwa komitee nimel kongressile ilkusid, mitte vastu wõtnud.

Edasi hakati arutama ametiühjuse päewalies- andeid. See oli õieti kõige tähtsam päewalorra punkt, mille otustamine pidi ära määrama ameti- ühjuse tulewase tegevuse. Juba ammu ilkus ameti- ühjuse tegeleste seas mõte ametiühjuse tegevuse- lawa täiendada poliitilise wõitlusega. Seda sundisid peale olud, milles tuli töötada.

Wõiduigi ei wõinud üllitud tegelejad, ega ka üllitud ühjused sarnast otust teha, see kuulus ainult kongressi wõimlõnda.

Peale lähe pikema kõne, mis käsitasid praeguse ühiskõnna lihtide wahelõrbi ja selgitasid uuemat töö- listeliikumise sihti näitustega teiste maade tööliskste tegevusest, wõeti vastu pea ühel häälle pitent reso- lutsioon, mille tähtsamad punktid õlid: 1) kongress tunnistas tarwitõks ametiühjuse ülesannete hulka wõtta majandusliku wõitluse kõrwal ka poliitilist wõitlust; 2) tunnistas tarwitõks üleilõist streiki, kui äärmist abinõu oma ülesannete teostamisel ja 3) otustab ühineda kolmanda internatsõnõnõaliga.

Selle resolutsiooniga oli kongress oma tähtsama ülesande täitnud. Ta oli ametiühjusele ära näi- danud uue tee, mida mõõda nad õleks pidanud sam- muma.

Õlgawa rahuldustõndega asuti organiseerimise liikumise arutamisele. Selle liikumise üle õines elawa kõnõega jms. Üll. Eg rõhutas õras kõnõs, et mit-

laua, kui meil ebasõbralikud ja jelleka ühes kättendatud on koosolekute ja sõnavabadus, ning sõjavõimude käes piiramata võim, kes iseäranis agraarid tööstuslikumise tagatustajad — si jaa laialiseft tööstuste organisatsioonide tööst jütugi olla.

Alga enne kui ta oma kõne lõpetada jõi, teatas Tallinna Komandant, et ta siseministri Hellati küsil kongressi jätkamise ära keelab. Selle aja sees võeti ühel häälel vastu resolutsioon, milles tööstuslikust huumides nõuti sõja mõtteku jätkamise lõpetamist ja Riigikogu valitsusega rahulolevat ühendamist algamist.

Lõpuks protesteerides kongressi kallal tarvitava vägivalla vastu otsustati painutada Komandandi nõudmise alla.

Oleme lühidalt kirjeldanud kongressi tööde käiku ja teonud kokkuvõtteid vastuvõetud resolutsioonide jüst. Mis on nendes kiritegelist, et tarvis oli kongressi laiali ajada. Igale erapooletule kõrvalevaatata jääb see arusaamataks. Hellat aga seletas Asutavas Kogus avalikult, et kongress on rüügi wastane, ja veel enamgi, temal olewat kindlad teated, et kongressi puhul kavatsitud riigipöörde teoda saata, mille ärahoidmiseks tema ka olla sunnitud olnud oja saadikuist välja saama. Kahjuks jättis aga Hellat oma „kindlad teated“ avaldamata, kuigi ta igast kongressi resolutsioonide sõnast katkus midagi kahtlustawat välja lugeb. — Ja kust päidigi ja võtma sarnaseid „kindlaid teateid“? Meie nägime, et juba kongressi algul Hannus, kõnelebes inglaste ettepanekust, seletas avalikult, et lefnõukogul mingisugust riigipöörde kavatsust ei olnud, ja et ole selleks ka mitte kongressi kokku kutsunud. Kuid see seletus ei olnud Hellatile tähtis. Ta võttis resolutsiooni, milles tunnustati üleüldise streigi tarvilikkust ja otsustati ühineda kolmanda internatsionaaliga, ning seletas, et need otsused riigivastased olewat.

Kuid meie ei ole harjunud nägema, et tööstuslik üleüldise streigi tunnustamise pärast mujal „demokraatlikust“ maades otsekohe välja saadetud, ei tea ka, et kusagil oleks kolmanda internatsionaaliga ühinemise otsust riiklikult kiriteotks peetud, mille eest surmaga nuheldakse. Seda võis teha ainult Cesti „demokraatliku“ wabariigi siseminister Jotiaaldemokraat Hellat.

Ja sieti ütelda, ei olnud terwe see süüdistamine kongressitööde ja resolutsioonide eest muud midagi kui paljast närufelt mängitud hra Hellati jant, millega ta tähtis oma äraandlikule sammule wärsalamat wäimust anda. Oleme kindlasti allikast kuulnud, et Tallinna Komandantuur juba pea nädal aega enne kongressi kokkutulekut kibedasti selle laialiajamise ja ta liigete wäljasaamise kawadega ametis olnud. Üks ohwiler jutustas õhtes: „Küll oli aga tööd — mureste waguind, oti ustawaid loatjaid, töötä piiramise plaan välja; kibe aeg oli see, aga selle eest oli ka kongressi wäimase päewal majas tõd — isegi lärbes ei wõinud nägemataft välja pääseda.“

Tõsi ta on, iga tsaariaegne shandarm wõib jabe olla selle osawuse peale, mida wabariigi „korraldajad“ sisemise korra ülema Hellati näpunäitel tööstuste

püüdmises üles näitastid. Alga Cesti tööstuslikust neeldmine jääb samuti Hellatile ja ta kaaslastele kui tsaariaegsele shandarmile oaks.

Kongressi laialiajamine ja ta liigete wäljasaamine tuli ju ainult selle poliitika jätkamisest, millest kongressi algul pea kõik aruandjad lohtadest kõnelesid. Nagu ametiühisuste tegelest Tallinnas majandusliku streigi korraldamise pärast enne kongressi (samuti ka peale kongressi) ilma lohtuta türmides peeti, nagu neid maal kõige süüdlama wäljastumise pärast üleshaawal Naissaarele saadeti, nõuda aeti ka laiali ülemaaline ametiühisuste kongress ainult selle pärast, et ta kindlalt jõi tööstuste klassiwõitluse põhjusmõtetele ja jött julges wälku ütelda Jotiaaldemokraatidele kui ka kowalastele. Mingisugust riigivastast tegewust ta ei awaldanud, waid jõi lõpuni tööstuste huumide kaitseseisukohale. — See oli kõik ta süüd, mille eest ta laiali aeti ja 100 liiget wälja saadeti ning nendest 26 maha lasti.

Tahaks lõpuks mõne sõnaga meele tuletada mõnda mahalaastutest, keda mul juhuse oli wõrdlemisi lühitese aja jooksul tundma õppida.

Kõige enam nendest tundsin ma lefnõukogu esimeest Hannust, sekretäri Hammerit ja siis Koolmeisterit. Wõttes paari wäimase kuu jooksul enne kongressi lefnõukogu tegewuseft oja, wõisin tähele panna, mis suguse andumuse ja püsimusega Hannus ja Hammer lefnõukogu wäikeft jooksawat, aga wäga tarwilikku ja tähtsat tööd tegid. Tõusis palga kõrgendamise küsimus mõnes ametiühisuses üles, ehk makseti kusagil wähem, kui see maksima tariksi järele lubatud — pöörati nende poole, oli mõnel pool streik kawatsuseft — jälle olid nemad küsimuse läbi laalud ja nõuandjad. Terwe päew hominikust õhtuni tuli wäikeft asju korraldada ja nad tegid seda wäimata ja jüdamata. Koosolekutel olid nemad jälle esimesed, kes andsid hooгу, julgustasid kõhlejaid ja ergutasid kõiki tegewusele, iseäranis Hammer oma elawa ja temperamendirikka iseloomuga. Selle juures tuli neil sage dasti wabariigi türmides waeuelda, kuid selle kõik kandsid nad nurisemata ja lahti saades asusid jällegi mehiselt oma ülesannete täitmisele. Nad olid lefnõukogu ja jellega ühes kõike Tallinna ametiühisuste hingest.

Koolmeister — wäga Jumbaatliku ja äärmiselt wärsala iseloomuga mees, oli wähem ülikuw kui Hannus ja Hammer. Temal olid teoreetiline kalduused, kes igat hammu tähtis mitmekülgselt järele laaluda ja põhjendada enne kui teda astuda. Kui Hannus ja Hammer olid tegeftud animesed, kes alalises läbitäimises suurte hulladega, kes neid hulli liikuma panid, andis Koolmeister lefnõukogu tegewusele kaalu ja tuuma. Hannus ja Hammer ühest poolt ning Koolmeister teiselt poolt täiendades üksteist, wõid üheskoos selle lefnõukogu, mille ümber weeres terwe Tallinna ametiühisuslik liikumine. Nende teened Cesti tööstuslikust ees on suuremad, kui see eemal seisjale paistab.

Teisi hukatud ametiühisuslast tundsin ma koguni wähe. Kuid üks on selge, nad täitid kõik julgesti oma lohtu ja andsid kõik, mis wõtsid, tööstuslikust parema

tulewiku saavutamiseks. Nendega on Eesti tööklassi klass taotanud salga oma parematest liigekest.

—o—

Wabrik- ja põllutöölised sotsialismi lundejõuna.

Misfugused lihid ja rühmad praeguses ühiskonnas sünnitawad sotsialismi lundejõu, — kas ainult wabrikutöölised üksi, või ka põllutöölised? Need küsimused weeretab tegelik elu sotsialistide ette. Nende otsustamistest oleneb töö liht ja iseloom, aga ka paljud otsekoheused ühesandeb.

Wabrikutöölised, kui klass, on juba ammu leidnud üheksiks tunnistamist sotsialismi lundejõuna. Waadeldes kapitalistliku ühiskonna arenemist ja sellega kaasasõidawat lihtide erinemist, tuldi otsusele, et see liht, kes selles arenemiskäigus on taotanud kõik valmistusabinõud ja satunud kapitalismi armuta kurnamise alla, ei saa muud selle korra vastu tunda, kui põlgust ja wiha. Töötades wabrikutes lihtedalt koos, kannatades ühiste hädade all, kaswab neis paratamata ühistunne ja laiem arusaamine oma üheksiksistest huwidest, mis võimaldab nende kiiret organiseerimist ja tugewat klassiteaduse kaswu. Walmistussabindude taotamise järele on neis kahanenud eraomanduse pühadusest lugupidamine ja nad on muutunud wastuwohtlikuks sotsialismi põhimõtetele. Maltist wõitlust pidades kapitalistliku korra vastu, on nad walmis ka sotsialismi eest wõitlusse astuma.

Kaua aega walitseski suure aja sotsialistide teisel arwamine, et wabrikutöölised on ainaks sotsialismi lundejõuks. Kõik teised lihid aeti lihte kuhja, kust aja jootkul pidi kapitalistliku korra süwenemise tagajärjel erinema ülla uued ja uued wabrikutöölise hulgas.

Sarnase seisukoha tagajärjel sattusid nende maade sotsialistid, kus tähtsamaks tööalaks just põllutöö, täbarasse seisukorda. Wäikearwuline wabrikutöölise klass ei suutnud neile kuigi suurt tuge anda ja maa proletariiseerimine ei läinudki just mitte nii ruttu, kui esialgu arwati. Tahes wõi tahtmata tuli hakata otsima enesele laiemat toetuspinna. Uga misfugused lihid peale põllutöölise wõidid neile siis weel juge hakkuda. Doomulik, et hakati enam rõhku panema tegewuse peale põllutöölise ja wäikekaupdadajate seas. Dõusis küsimus, misfugune on siis õieti wabrik- ja põllutöölise wahetord? Kas käiwad nende huwid üksteisele vastu, või kuuluvad nad mõlemad ühisesse suurde töowälke, kes wastuwohtlik sotsialismile?

Enne nende küsimuste peale wastamist, taitsunne ära määrata need tundemärgid, mille põhjal lihte wõi teisi isikut kodanlaste-ka pitakistide ehk töölise hulka arwata?

Esialgu peeti selle määramise juures tahest järgmisest peatundemärgist kinni: tööliseks loeti seda, kellel ei olnud mingisuguseid valmistusabinõusid — eisteks ja teisteks, kes olles sünnitud müüma oma tööjõudu, sattus teiste kurnamise alla.

Doomulikult tõmbas sarnane waatekoht tööliseklassile õige lihtad piirid. Talupoeg, kellel kas wõi üks

tiin maad oli, ei pääsenud kui valmistusabinõude omanik mitte tööliseklassi hulka, sellest hoolimata, et ta wõis palju wäikesamates tingimistes elada, kui wabrikutöölise. Samuti jäi wäljaspoole tööliseklassi hull ipäitööliht, kellel ka ju omad „walmistussabindud“ oled. Ja lõpuks waadeldes wabrikutöölise endid pidi tunnistama, et paljudel nendest ka mõnesugused tööabinõud leidusid, — kas pidi siis neid ka proletariaadi hulgast üle wõtma wäikekodanlaste kilda. Kui palju oleks siis üheksiks puhastproletaarlasti järele jäänud? Sotsialistide toetuspinna oleks sellega pea jootu kadunud.

Sellepärast tuli otsida teisi tundemärke. Uueks põhitundemärgiks hakati pidama sissetuleku allikat, millest isik elab. Praeguses ühiskonnas elab terve rida lihte liisawäärtustest, teiste juumeste loodud ja neile taunmata jäänud tööst. Üheksiksistest kogu rahwa aasta sissetulekust lihted 28—50 prots. wäikearwulise juumestekogu tätte. S. Saeki andmete järele oli näituseks 1907. a. kogu rahwa sissetulek Austria 3 miljardi 928 miljoni krooni, mis järgmisest jagunes:

Sissetulekud maaharimistest	295 miljoni
Sissetulekud ehitusiest	406 „
Sissetulekud käsitööst ja müües. ette- wõtetest	1094 „
Sissetulekud teenistusest	1528 „
Sissetulekud kapitalistidest	553 „
Müüesfugused sissetulekud	52 „

Nii siis Austria kapitalistide sissetulekud (maast, hobustest ja kapitalistidest) ulatasid 1 miljardi 254 miljoni kroonini, s. o. oled 32 prots. kogu rahwa sissetulekust.

Weel suurem oli näit. Inglise jõukama lihti sissetulek, mis ulatas 1906. a. kuni 50 prots. kogu Inglise rahwa sissetulekust. Ja nii on see kogu kapitalistlikus ilmas. Uhed kurnawad otsekohe töötajate jõudu — need on wabrikandid, wõõra tööjõu tarwitajad maomanikud — teised aga kaubsest, nagu kaupmehed, rahatuningad jne. Nende kõrkide ühine tundemärk, mis neid lihte kurnajate klassi loondab, — on nende sissetuleku allikas. Sellestama möödupuuga mõstes enese tööjõuga põldu haridat wäikekaupdadajat, wabrik- ja põllutöölise, peame neid kurnajatele wastuseiswasse lihti — proletariaadi hulka wõtma. Põllutöölise ja oma jõuga põldu haridat wäikekaupdadaja elawad samuti oma tööjõust wagu wabrikutöölise, neil kõigil on ühesfugune sissetuleku allikas — oma tööjõud. Mitte see ei ole tähtis, et wäikekaupdadajal on oma valmistusabinõud — maa, wõi see, et tema nagu wabrikutöölise ei tarwita kellegi tööjõudu enese tahts. Sarnadus nende wahel kaswab weelgi, kui arwesse wõtame, et nad mõlemad on teistele kurnamise asjaks. Kui töölise taunmata jäänud tööjõudu tarwitab enese tahts wabrikant, siis kurnawad wäikekaupdadajaid müüsnikud, kõiksugu angetad ja waheltkaupdadajad. M. Nikolajeni wäljaarwamiste järele said wäljaga angetadajad Wene talupoegade kulus üle 90 miljoni rubla aastas. Kasu. Käsitöö ja kude pealt taotasi talupojad aastas lähemale 200 miljoni. Maa rent 1900. a. ulatas Wene-

maal üksi 315 miljoni rublani. Kui sja juure arvata veel kšawäärust, mis maapuuduse all kannatavad talupojad, töötades wõrral põllul, olid sunnitud suurmaapidajatele jätma, ja kõisfugu lastud, ünda nad kaupade ostimisel krimeestele mašib, siis tekis Wene talupoegadele üleüldine taatus pooleteise miljardi rublani.

Talupejad, selle hulka kuuluvad enese lõuga põllu haridwad wäikekapidajad, rentnikud, pooleterakesed, on igal pool sunnitud õige suure profiendi oma tööwiljast jätma kapitalistliku korra põwwikutele, nagu maataamehed — sulasedsi. Nende wahge on ainult selles, et esimestel on oma majapidamine, kuna teised wõrral põllul, wõõra tööriistadega peawad töötama. Nende huwid aga ei läi üksteisele mitte wastu. Edaspidi nimetame neid kõiti ühise nimega põllutöölised.

Nii siis wabriku ja põllutöölised, elades ainult enese tööpõust ja alles teistele turnamise asjals, sunnitud ühise tööklassi, selle peale peawad teostama sotsialistid wõitluses kapitalismi wastu.

Saksa sotsiaal-demokraat Engels, kes „Kommunistliku Manifesti“ kirjutamise ajal 1847. a. heitis talupojad proletariaadi ridadesse wälja, kirjutas aga a. 1895, „meie peame wõimalikult iseseiswalt töötawate wäikemaapidajate ületulekut meie peale“.

Uga Saksa sotsialistide pahema liwa esitaja, tudunud Liebknecht jõnas hiljem juba otsetohe: „Töölisklass tuleb pidada mitte üksi linna ja maa palgatöölisi, waid igalilhte, kes ei ela mitte teise klassi Sellepärast tuleb töölisklassi pidada talupoega, kui ka fäntöölist.“

Uga wahest on põllutöölised, selle read nii wäga keiwud, wišad sotsialismi wastu wõitma, wahest on erasmanduse pühadus nende silmis sedawõrd suur, et nad sotsialismist midagi teadagi ei taha, wõi on nad lõpuks koguni rewolutsiooniwastase hingeeluga?

Enne, kui neid küsimusi otsustada, waatame, mis-tingused on need olud ja tingimised, mis tõulawad praegusel ajal üleüldise töökli wõitluse algama kogu walitsewa ühiskondliku korraga. Neid tingimisi loetu- wõttes on wiis: „1) töökli rased elamistingimised ja tulewiku täieline kindlustamatus; 2) töökli arenenud enesewäärtuse tunne, mis ühendatud piiludega saawutada inimewäärilisi elamistingimisi; 3) üleüldine arusaamine rikkuste digufeta, jaotamise üle, kuna mittetöötajatel palju ja töökliel nendega wõ- reldes koguni wahge on; 4) jõukate ahnus rikkuste loetuajamisel; 5) terwe praegune rahwamajanduslik kord, kus töötawad ishid peawad kannatama selle korra eriliste tõbede, nagu turgude pärast peetawate sõ- dade, tööpuduse jne. all. Kõigi nende põhjuste taga- järjeks on alaline wõitlus furnatawate ja furnajate klasside wahel. Et põllutöölised esimese klassi hulka kuuluvad ja samuti kapitalistide ahnitsemise all kannatawad, on nad samuti praeguse ühiskondliku korra waestelasteks, nagu wabrikutöölisedki. Miks ei peaks siis põllutöölised sotsialismile wastuwõttlik olema, mis ei teki temagi rinnus protesti hääl tehtawal üle- kõhtu wastu!“

Tõsi, põllutöölised alles lastati paisatud üle maa ja puutudes wahge teineteisega kokku, on wahge klassi- teadlikud, selle keskel ühistunne wahge arenenud. Ma- dala haridusliku järje tõttu on nad kõhklejad ja kindumatud, kuid sotsialismi waenulised nad omegi ei ole. Et põllutöölisele läheneda, peab mõistma tema hingeelu ja selle isekaldu. Temaga läbikäies tuleb üda temale arusaadaw teel.

Liebknecht, selle arwamist meie juba osalt talu- poegade kohta kuulmine, seletas Breslau partei- peawal: „Ma olen kaua töötanud oma kodukohas — Hlenn-Hessenis põlluharijate walimisringkonnas, kus isekarimis elaw on agraarlikumline. Ja minu kihutus- tööl on seal suured tagajärjed olnud. Ma seidsin, et talupoegi wõib wäga hästi sotsialistliku programmi- ga kaasa tõmmata, ilma ei meil tarwitaks warjata nende eest oma sihti. Meie peame ütlema neile ainult tõtt ja mitte midagi peale tõe, kuid ainult nii, et nad sellest tõest aru saawad, — nähtliku teekäsu abil.“

Uga Prantsusmaal kõnelewad veel selgemat teelt kuulud häälte arwud, mis 1914. a. põllutöölise pooll parlamendi walimistel antud. Üleüldisest sotsialisti- dede antud häälte arwust 1.400.000-st oli põllutöölise häält 750.000, s. o. 54 prots. Et see arw mitte juhuslik ei ole, tõendab see, et eelmistel walimistel (1910. a.) andsid nad 500.000 häält-sotsialistidele (Stalinist).“

Sedašama näeme ka meil. 1917. aastast alates, millal meil awanes wõimalus maal sotsialistlikku kihutusööb hakata tegema, on liigesti kaswanud põllu- töölise klassiteadmus. Nende keskel on juba wälja- arenenud oma intelligent, kes kogu klassi-eesotjas sammudes kõrgel hoitab sotsialismi kipu. Ja nende sotsialistlike waateid ei ole kõigutada suutnud ei Saksa imperialistlik wõigiwald, ega Cesti kodanuse walge terror.

Uga mitte ainult ühikulud ei ole liikunud sotsia- listidega, waid pea kogu põllutöölise klass on jäi- nud kõi see aeg käikäes sotsialistlike parteidega ja suur osa temast koguni sotsialistide äärmise pa- hempoelse kiwaga.

Igajugune kahtlus kaob põllutöölise sotsialisti- kuse ja rewolutsioonilikuse kohta, kui meelde tule- tame Wene rewolutsiooni kätu. Kuigi wabrikutöö- lised olid seal rewolutsiooniliseks eelwäeks, kes awas lahingu ja täikis esimeste löökjalkade ülesandeid, sünnitasid siiski talupojad selle jõu, mis kindlustas rewolutsiooni wõite ja aitas sõjawägede näol tema edaspidisele arenemisele kaasa. Talupojad (mitte liita- turnajad) sammusid käikäes wabrikutöölisega, sünni- tades üleüldise töowäe, kes praegu suure julgusega astub ajaleos ennenägemata ulatuses teostama sotsia- listi põhimõtteid.

Wene rewolutsiooni kät on lõpukult traha listunud wahge wabriku- ja põllutöölise wahel, on neid kõrnu seades ühesugusteks sotsialismi kande- jõudubeks teinud.

Küüdselt peale peawad töökli maade sotsialistid oma tegewuseala laiendades ühesugust tähelepanu pöö- rama nii wabriku- kui põllutöölise peale, neid ühen-

jätawad, latab rahwaerakond oma Tõnissoniga linni. See muud plaasit enam ei ole.

Tõberakond tunnistas jõe alguses, et tema ilma rahwaerakonnata walitsusse ei astu. Ja et sotsiaaldemokraadid jälle ilma tõberakonnata läbi ei saa ja tõberakond niisama ka mitte ilma sotsiaaldemokraatideta, siis on kolme walitsewa partei wahel paratamata werisugulus wälja kujunenud. Tõberakonda kui wahepealset partei kogu Asutawa Kogu tegewuse takkida on selles seisnud, et niisugust joont leida, mis sotsiaaldemokraate ja rahwaerakonda üksteisega lähendaksid ja tõberakonna diplomaatiale peab au andma, et see ülesanne tal hõlmgawalt on torba läinud. Ta on suure osawusega suutnud siduda sotsiaaldemokraatide parempoolseid tegusid Tõnissoni pahempoolsete sõnadega, on ehasti läinud tükkitümmi (näituseks maaliühmuses), on parema ja pahema käega liikunud, ja kõik märgid lubawad järeldada, et see kolmikleping Asutawa Kogu wäime hingetõmbumise testab ja walitsewad parteid jöpradena lahkuwad, et jälle „weriwaenlastena“ uude walimiswõitluse astuda. Sotsiaaldemokraadid olid Asutawas Kogus armulikelt kõige suurem partei, kuid tegelikult on nad selles koalitsioonis kõrwalisemat osa etendanud. Millest see asandikkus on tulnud, selle harutamise wälis liig laugele, kuid saft on see, et sotsiaaldemokraadid oma armulikult tugewust mitte ära kasutada ei ole suwõinud ja nad juhtiwatel kohtadel mitte proportsionaalselt esitatud ei ole, ei armulikelt ei ka moraalise mõju poolest. Nad on kahhemata juuri teenerid ühes näidanud Eesti wabariigi ülesehitamisel tõberakonna ja rahwaerakonna reitseptide järele, kuid ise on nad selles ennast-salgawas töös wäga ära kulunud. Ja siis on neil see õnnetus õnnud, et nende ministrid mitte hästi wastu ei pea. Üks minister on teise järele „lõhkenud“, tühja augu järele jätnud, neid aukusid ei ole sotsiaaldemokraadid hõlmem enam jõuunud elawa enwentaariga täita, ja nii on siis kujunenud, et igal pool, kus sotsiaaldemokraadid augu järele jätisid, sinna walgus rahwaerakonna ollus sisse. Näi andes isand Kartau isand Trefferite maad ja isand Kõstneri aul sat linni laetud peaminister Tõnissoni wabade osadega. Kas see sotsiaaldemokraatlikest positsioonide tagasiõmbamine koalitsioonist wäsimus wõi diplomaatia on, sellest saab ehk tulewast näitust. Igatahes ei ole sugugi wõimata, et sotsiaaldemokraadid weel enne walimisi suurema kriisi üleneeriwad ja koalitsioonist lahku lööwad, et suurema wabadusega walimiswõitlusele seadma maha teha, mis nad Asutawas Kogus teinud.

M. I. M. A. L. I. K. A. S.

Kroonika.

Ametiühinguline liikumine

pöeb meil alles wiimse kongressi puhul läinud suwel saadud haawu. Isäransis selgesti tuleb see ilmlik maal põllutööliste seas, kus organiseerimis-

töös on teataw seisak, kohati isegi tagurpidimineki läinud suwega wõrreldes. Näib olewat mitmel pool maad mõtnud teataw karius, hirmunud olek ja selle tagajärjel loodus, ükskõiksus. Alles wiimase ajal on kohati natuke rohkem elawust märgata.

See äraootaw ja rufuw meeleolu tuli ühes oma tagajärgedega selgesti nähtawale ka hiljuti arapeetud Wiisandi- ja Pärnumaa põllutööliste esikate koosolekutel, kus aruannetest selgus, et alles lugi pooled wallad on ilma tööliste organisatsioonideta, kuna neiski waldades, kus on asutatud tööliste ühingud, harilikult suurem aja tõrrahwast jenni ei ole weel astunud organisatsiooni liikmeks. Waewalt on teistes maakondades asi palju parem.

Selle nähtuse kurbadeks tagajärgedeks on kõige pealt puudulikud põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamise määrused, mis igas maakonnas ühesugused ja igal pool paljugi soowida jätawad.

See nähtus on seda imelikum, et meil olla ju alaliselt ametis mingisugune täidesaatew komitee (wõi kuidas ta ennast nimetab), mis läinud aastal maatameeste kongressil walitud. Samuti teame olewat mõnes maakonnas loodud wastawad keskoorganid. Paistab, nagu oleks nende ülesanne olnud maatöölisi toita ainult ilusate sõnadega (kas sedagi on tehtud?!) ja lubadustega. Igatahes on kummitaw kuulda nende aruandeid liginewal põllutööliste ametiühingute kongressil, mis peetakse Tallinnas 8., 9. ja 10. mail s. a.

Nii palju on aga selge, et organiseerimistöös ja isegi eeltähendatud määruste kokkuseadmisel nende aitawat ja juhtiwat kätt waewalt kusagil on nähtud. Ja siit tulewad teha tarwilised järeldused.

Olgu siinkohal allakriipsutatud weel järgmine nähtus. Mõlemil ülalmainitud maakonna tööliste koosolekul soowitati sots.-dem. poolt wastu wõtta mingisugune põllutööliste maakonna liidu põhikirj, mille järele põllutööliste liikumine täiesti eralduks üleüldisest proletariaadi liikumisest. Oma seisukoha kaitseks toodi ette, et selle põhikirja olla heaks kiitnud Töö- ja hoolekandeministeerium — nii siis wist ametiühkude ametiühingute liit wastukaaluks klasseiteadlikkude tööliste liikumisele! Ka siit tuleb töölistel teha mõnesuguseid järeldusi.

Maareformi teostamise kohta

tulewad kohtadelt teated, mis wäga iseloomulikus walguses lasewad paista, mis meil täpipoolest maareformi nime all tehakse.

Mitmel pool, isäransis Eõuna-Cestis, on maaseadust teostamas okkupatsiooniaegsed tuntud tegelased, isegi endised parunid ja vonnid on ametis. Nimetame ainult Oisu v. Sieversi, okkupatsiooniaegist maakonna komandandi abi, kes praegu teatawa piirkonna metsade ülemana askeldab ja ühes R.-ga metsatööliste-popsidele, n. n. puulõikajatele okkupatsiooniaegseid teoorjuse lepinguid peale surub; ehk jälle maadeülem L. oma abilise K.-ga, kelle ülesanne näib olewat segiwifatud mõisnikulest restaureerida, jalule aidata.

Nende „reformatorite“ kätes kujuneb maa-reform jamaaks, et maatamehed kaob igasugune võimalus ja lootuski maad saada. Suur osa nendel jäetakse mitmesuguste ettekäändete all endise omanikkude — parunite — kätte pidades, mis enamasti alati kohtadel leidub tarviline arv maatahtjaid, kes valmis oleks tarbekorral ka ilma inventaari mõisat ühispidamiseks võima. Kuid jandimaal on neile aga mõnel pool ainult pakutud rakamaad ääremaad lubatud, teistele hoopis ei ole öeldud. Mõne mõisa peale on isegi juba kaandatud kindlaks määratud, kes endised kohakehed heas lootuses ära on annud ja nüüd sunnitud on oma inventaari kõige halvemais tingimuses ära hävitama, näit. sama v. Steversi mõnikonnas.

Et ka taluomanikkude seas popside, kaunikute ja rentnikkude „väljajoomine“ maad äärib võivat, siis on praegusel maareformi teostamise ajal teatav osa põlluharijaid satunud viljama kätte räästa alla.

Peale selle on mõistates, mida kuidagi ei saa päästa maaharijate kätte minemast, käimas täieline laastamine: hävitatakse kõige pealt inventaar, veetakse mõisast ära, vahetatakse loomad ja põlluvõrriistad alaväärtuslike vastu ümber jne. Teisel korralatakse kõiksugu meelitustega ja ahvardustega allkirju, et mõisaid endistele omanikkudele tagasi „paluda“. Wahel kuuluvad maasoovijad neilt kirjadest alles siis, kui teatatakse, et nende „palve“ täitmist on leidnud jne, jne.

Kui veel arvesse võtta, et maaharijail tuleb juba eelmise aasta hakata läbi renti maksma ja inventaari, viljaseemne jne. eest suuri summe kõrge wälja maksta, kuna jenni ei ole korraldatud mingisugust riikliku toetuse või laenufaamise võimalust, siis selgub, misjuures seisukorras õieti on waranduseta maatamehed maaharijate suhtes, selgub ka praeguse walitsuse ja föderakondlise põllutöministeeriumi „maavolitika“.

Kuulake hiljemalt: põllutöö- ja tootlusministeeriumi.

Eänud sügijel või juwel pidid maapidajad üles andma wilja all olewa külwipinna suuruse. Nende andmete põhjal jagati hiljem sunniwilja norm talude peale.

On omalik taladus, et wäga paljus waldades (kui mitte kõigis) igas külas õid wilja all laured maa-alad, mida ükski ülesandjatest omaks ei tunnistanud. Tarwastus, näit., jääb mõnes külas umbes pool wilja all olewat maad üle.

Kas on tootlusministril teada, kes neilt põldudelt lõikas ja kuhu see wili jäi?

Mis mõtleb põllutöminister peale hakata nende maalajahakatega, mida ükski peremees omaks ei tunnista?

Wastutaw toimetaja: Jaan Piiskar.

Wäljaandja: Hans Kruus.

Eesti Jäseisew Sotsialistlik Töölise Partei

Kontsert-miiting

1. mail 1920 s.-d. karskuseseltsi „Walwaja“ saalis.

I.

1. Muusika. Internatsionaal. Kannab ette tööliste meestekoor.
2. Sms H. Kruus'i kõne: 1. mai — tööliste päha.
3. Trio.

II.

4. Muusika.
5. Sms R. Alt'i ettekanne.
6. Duett.
7. Sms A. Hansen'i kõne: Proletariaadi ühistunde tähtsusest.
8. Meestekoor.

Algus kell 6 õhtul. Sisseminekumaks wabatahtlik.

Ilmusid trükist:

H. Kruus, Wahid kodanluse Siioni müüril.

* * * Ametiühisuste tähtsus ja ülesanded tööliste wabastuswõitluses.
Saada lehemüüjailt.

Trükitud Kirjastusühisus „Waba Maa“ trükkikojas.